

zakoni o silah

sila – učinek okolice, teles v okolici

definirana s pospeškom na standard za maso

sila 1 N da prakilogramu pospešek 1 m/s²

$$\vec{F} \quad \left[\text{N} = \text{kg} \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \right]$$

masa – lastnost telesa, da se upira pospeševanju
 vztrajnost (inercija)

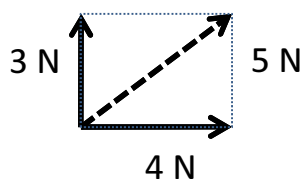
sila 1 N → pra-kg (m_0) → $a_0 = 1 \text{ m/s}^2$

→ telo X (m_X) → a

$$m_X = \frac{a_0}{a} m_0$$

seštevanje sil → seštevanje vektorjev

rezultanta sil: $\vec{F} = \sum_i \vec{F}_i$

Dinamika

masa ↔ teža

masa: lastnost telesa, neodvisna od okolice

teža: vpliv okolice (sila), sorazmeren z maso

	Zemlja	Luna	Vesolje
masa	+++	+++	+++
teža	+++	+	0

1. Newtonov zakon:

mirovanje ↔ gibanje s konstantno hitrostjo

vsakdanje izkušnje: ni sile → miruje ✓

ni sile → $\vec{v} = \text{konst}??$

res ni sile (npr. vesoljska ladja) → $\vec{v} = \text{konst.}$ ✓

$\vec{v} = 0 \rightarrow \vec{v} = \text{konst.}$ Gallilejeva transformacija
 opis iz drugega inercialnega opazovalnega sist. !

1.N.Z.: Če je vsota učinkov okolice (sil) enaka nič, telo miruje ali se giblje premo in enakomerno.

Dinamika

N.Z. veljajo le v inercialnih op. sistemih

npr. na vrtiljaku: ni sil $\rightarrow$ gibanje (pospešeno)

mirovanje $\rightarrow$ sila (centripetalna)

posledica systema, ne okolice !

2. Newtonov zakon

$$\sum_i \vec{F}_i = m\vec{a}$$

$\sum_i \vec{F}_i$ - (vektorska) vsota sil na telo
 m - masa telesa
 $\vec{a}$ - vektor pospeška telesa

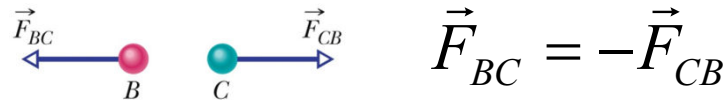
$$\sum_i F_{i,x} = ma_x \quad \sum_i F_{i,y} = ma_y \quad \sum_i F_{i,z} = ma_z$$

$$\sum_i \vec{F}_i = 0 \Leftrightarrow \vec{a} = 0 \quad \text{2.N.Z. vsebuje 1.N.Z.}$$

Dinamika

3. Newtonov zakon, zakon o vzajemnem učinku

- dve telesi: B,C

Če deluje prvo telo na drugo z neko silo, deluje drugo telo na prvo z nasprotno enako silo.

naravni zakon - povzetek opazovanj (vsi (N.)Z.)

Primeri sil

- delovanje

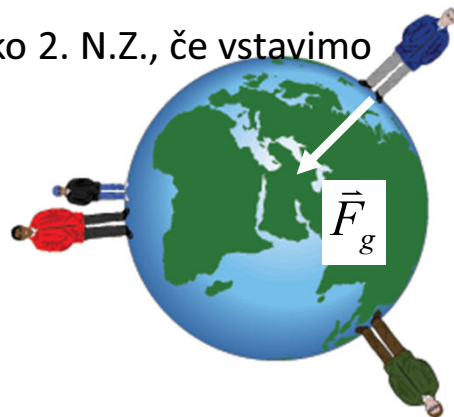
- stik
- na daljavo

eno že poznamo, preko 2. N.Z., če vstavimo

$$\vec{a} = \vec{g};$$

sila teže,

$$\vec{F}_g = m\vec{g}$$

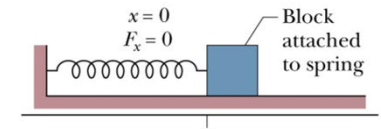
sila vzmeti:

sila nasprotna raztezk

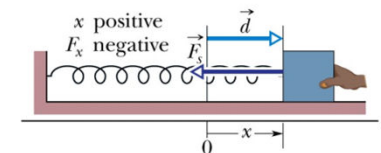
velikost sorazmerna raztezk

$$\vec{F}_{vzmet} = -k\vec{x} \quad \text{Hooke}$$

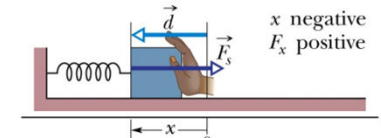
k – koeficient vzmeti [N/m]

(a)

(b)

(c)

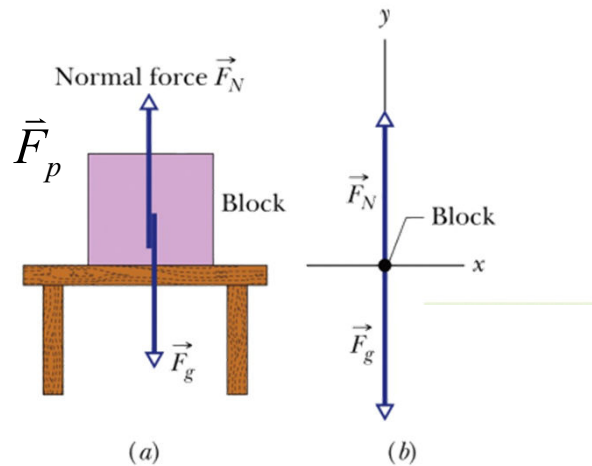
$$\vec{F}_g = -\vec{F}_v$$

$$F_g = F_v$$

meritev sile preko 1. N.Z.

Dinamika

telo na podlagi, sila podlage:

$$\vec{F}_p = -\vec{F}_g$$

- sila $\perp$ na površino (sila normale):

velikost odvisna od ostalih sil
(nagnjena podlaga, $\vec{F}_p \neq -\vec{F}_g$!)

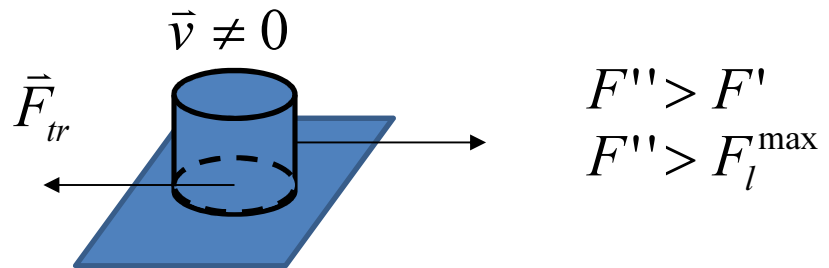
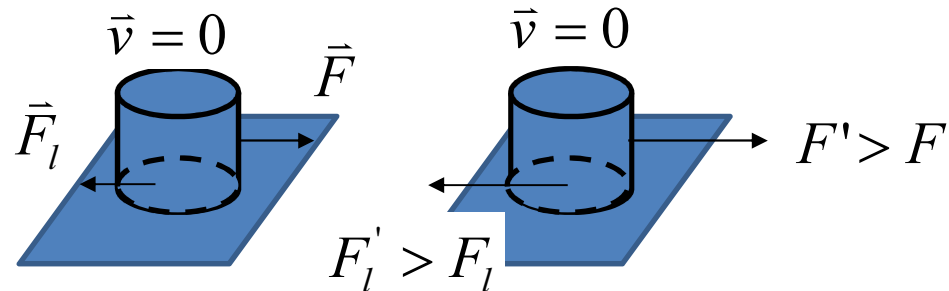
sila lepenja, trenja:

tudi posledica podlage

podlaga se upira gibanju, sila $\parallel$ s podlago

približen opis

mirovanje (lepenje), gibanje (trenje)

$$F_l \leq F_l^{\max} = k_l F_p$$

$$F_{tr} = k_{tr} F_p$$

Dinamika

približno:

